

RENATE DORRESTEIN

Het duister dat ons scheidt

COLIBRI-BIBLIOTHEEK

© Renate Dorrestein, 2003

Deze uitgave van World Editions kwam tot stand in
samenwerking met Uitgeverij Weesperzijde, 2015

Omslagontwerp Multitude

Omslagillustratie © Millennium Images/Hollandse Hoogte

ISBN 978 94 6237 140 8

NUR 301

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op
welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van World Editions bv, Breda, Nederland.
Telefoon: 076 523 3533. Internet: www.worldeditions.org.

A IS EEN AARDBEI

Blijkbaar hadden we ons op een dag voorgenomen nooit meer een woord met haar te wisselen, want het werd, als op afspraak, altijd doodstil zodra zij in ons blikveld verscheen. We klemde de lippen op elkaar en keken de andere kant uit als we haar op het schoolplein zagen komen aanslenteren, of als we haar op straat tegenkwamen, in haar eentje hinkelend of knikkerend.

Wanneer we ermee waren begonnen? Vermoedelijk was het in het jaar geweest dat we bij juf Joyce hadden leren lezen. In elk geval al zo lang geleden dat er op den duur een vage maar onmiskenbare cirkel om haar heen zichtbaar was geworden, waar zij ook stond, zat of liep: een teken dat zij gemarkeerd was als doelwit. Als mikpunt.

Ons zwijgen betekende niet dat we haar niets te zeggen hadden. Daarover mocht geen misverstand bestaan, en daarom wachtten we haar na schooltijd vaak op. Met z'n vieren, met z'n zessen, en als er niks beters te doen was, met nog veel meer.

We verschole ons in het plantsoen op het oude dorpsplein, achter de beukenhaag waarvan de blaadjes in het voorjaar de kleur van chocolade

hadden. Vóór de haag stond een bankje dat was overwoekerd door prikstruiken. Vroeger, toen het plantsoen nog werd onderhouden, was het een geliefde plek van flikflooiende stelletjes geweest. Nu was het er meestal uitgestorven. Maar onveilig was het er niet, aangezien alle huizen rond het plein erop uitkeken: iedereen kon zien wat zich hier afspeelde, tenzij iedereen toevallig net een vuiltje in zijn oog had.

Elkaar met de ellebogen in de zij porrend kroepen we achter de haag. In de vochtige aarde barstte het van de spinnen die zich met knikkende poten uit de weg probeerden te maken als je er een vlammetje bij hield. Wanneer ze verbrandden maakten ze een ploppend geluid, en uit het verschroeide propje as kronkelde een miezerig rookpluimpje omhoog.

Zodra zij eraan kwam, borgen we onze lucifers weg en trokken we het hoofd in. We zaten zo dicht opeen gehurkt dat we één kluit trillende spieren en opengesperde neusgaten waren.

Aan de andere kant van de haag vertraagde haar stap. Ze ging steeds langzamer lopen, totdat ze abrupt stilstond. Ze woog natuurlijk haar kansen: haar bijles had langer geduurd dan anders, uit de open ramen van de huizen dreven al etensgeuren aan, niemand speelde meer op straat. Het kon

meevallen, misschien had ze vandaag geluk. Haar vingers gingen friemelen, pakten een zoom beet, als om houvast te zoeken. Haar kleren hadden altijd een onbestemde kleur. Dat was het werk van de Luco's, zeiden onze moeders hoofdschuddend. Mannen konden niet wassen, en ze hadden er ook geen notie van hoe je een meisje leuk aankleedde. 'Het arme kind,' zeiden ze.

We keken elkaar aan, de wangen bol van spanning. Niemand wilde de eerste zijn, of erger nog, de laatste. En bij die gedachte sprongen we allemaal op en versperden haar de weg. De armen over elkaar geslagen, de voeten wijd uiteen, de kin geheven. Een menselijke slagboom.

Haar mond en ogen vlogen op O, haar huid werd zo bleek dat de zomersproeten als mieren over haar neus leken te kruipen, en haar rossige vlechten, die ze om ons te tarten weer had laten groeien, zakten uit van de schrik.

Tot in de wijde omtrek was de stilte compleet. In geen huis rinkelde een telefoon. Geen pan kletterde meer op een fornuis. Geen baby waagde het nog te huilen. Geen buurvrouw maakte over de heg een kletspraatje. Zelfs de prikstruiken hielden op met groeien als wij het briefje met ons nieuwste voornemen tot op ooghoogte hieven, zodat zij het kon lezen. Het kostte haar moeite. Maar we had-

den de tijd. Op ons gemak keken we toe terwijl er van de inspanning zweetdruppels op haar bovenlip verschenen. Als ze eindelijk klaar was met het woord voor woord ontginnen van onze boodschap, propten we haar het briefje in de mond, om te voorkomen dat het tegen ons gebruikt zou kunnen worden. Ze kauwde en slikte gehoorzaam. Ze hield haar ogen neergeslagen, maar we wisten maar al te goed hoe blauw die waren, een nog altijd even overmoedig blauw, ondanks haar geslagen houding. De vermoorde onschuld uithangen, daar was ze goed in. We gaven haar een zetje en ze tuimelde het verlaten plein over, met onze belofte in haar maag. ‘We steken je in de fik, greppelslet.’

Ze was nog niet uit het zicht verdwenen of we moesten de neiging bedwingen ons als natte, verdwaasde honden te schudden. We hadden opeens een enorme behoefte aan wat geluid. We begonnen van alles dwars door elkaar heen te schreeuwen om ons ervan te overtuigen dat we het volste recht hadden haar te laten voelen dat de hel waarin zij leefde eeuwig zou voortduren. Morgen zouden we het haar betaald zetten. Of beter, over een paar dagen. Als zij zich weer veilig waande, zouden we toeslaan, dat zouden we doen. Dit jaar was onze laatste kans: straks werden we twaalf, we zouden na de vakantie allemaal naar verschillende scholen gaan.

Thuis begonnen ze de laatste tijd al sentimenteel te kijken als ze het hadden over onze gelukkige kindertijd die, zeiden ze, bijna achter ons lag.

We waren bijna allemaal geboren in de enige nieuwbouwwijk van een ingedut dorp, dat allang van de kaart zou zijn verdwenen als het niemandsland tussen sloot en snelweg geen toplocatie voor projectontwikkelaars was geweest.

Onze vaders zeiden altijd trots dat zij de allereerste bewoners van de nieuwe buurt waren geweest. Een soort pioniers. Er bestonden toen verder in het hele land nog geen woonerven, echt niet. De televisie was erbij geweest toen de minister-president symbolisch het eerste huis was komen openen, zo vertelden onze moeders met een nog naglundende blik. Zij waren meteen aan de slag gegaan en hadden bamboe in de tuinen geplant en er geïnjoneerde ornamenten in gezet. Daarna waren ze naar de kapper gegaan om hun haar een coupe soleil te laten geven.

Je vader moest best wat verdienen als je hier split-level op een woonerf wilde wonen, maar vergelijkenderwijze waren de huizenprijzen toch een lachertje. Voor dat bedrag zat je in Amsterdam op driehoog-achter. En hier had je er ook nog eens frisse lucht bij, gratis, gewoon all-in.

Met z'n allen hadden onze ouders zich die eerste zomer op het woonerf zeven slagen in de rondte gebarbecued, de hele buurt had meegedaan, pioniers moesten goed eten, die hadden een voorbeeldfunctie. Onze moeders hadden badkuipen vol aardappelsalade gemaakt, onze vaders hadden een schort omgeknoopt en de vleesvorken met elkaar gekruist. 's Winters hadden ze met z'n allen een kolossale kerstboom op het Plaza 1980 opgetuigd, waar het zo tochtte dat ze emmers hete bishopswijn nodig hadden gehad om op de been te blijven. En tegen de tijd dat het opnieuw zomer was geworden, waren wij geboren, een voor een en stuk voor stuk, maar wel min of meer gelijktijdig, alsof de hypotheek zou vervallen als er niet voor een zekere datum een baby werd geproduceerd.

We wisten destijds nog niet hoe dat ging, geboren worden. We beseften nog niet wat daar allemaal bij kwam kijken, of wat de gevolgen konden zijn. We waren er gewoon opeens, tot vreugde van onze ouders. Ze bukten zich over de wieg, ze namen ons op de arm, voorzichtig, omdat we zo'n kostbare schat waren, en lieten ons zien dat we het beste uit twee werelden hadden gekregen: een badkamer met modern sanitair plus een keuken van hygiënisch roestvrij staal, maar ook een landje om de hoek, vol bloeiend fluitenkruid en met modder

die later warm en behaaglijk in onze kaplaarzen zou sijpelen.

We zogen onze longen vol lucht en kraaiden het uit van plezier. We kraaiden zo hard dat we elkaar vanachter de muren links, de muren rechts en vanaf de overkant konden horen. Ook dit zat er bij inbegrepen: gratis vriendjes en vriendinnetjes voor iedereen. Wat zouden wij later gezellig gelijk op gaan, eerste stapjes, eerste woordjes, eerste tandjes door de lip. En samen stappen, stappen! Waar kon je zo veilig stappen als bij ons?

Wij hadden het voor elkaar. Wij zaten gebeiteld. Alsof heel de wereld precies wist waarop wij recht hadden.

De oude dorpskern bestond uit vier smalle straten en een plein. Daarheen wendden onze moeders met hun blonde krullen dagelijks de steven voor de boodschappen.

Ze parkeerden onze buggy in de gronderig rui-kende winkel van de groenteboer, wiens vingers door de artrose zo waren opgezwollen dat hij de smeltend verse sla amper in een krant gewikkeld kreeg, en als je niet met gepast geld betaalde, moest je zelf achter de kassa komen om het wisselgeld te pakken. Zulke lekkere groenten kocht je nergens anders, zeiden onze moeders, eerlijk waar hoor,

meneer De Vries. Ze zakten op hun hurken, in hun strakke spijkerbroeken, en gaven ons een worteltje om op te sabbelen. Ze treuzelden nog wat, tuk op een praatje, zoveel aanspraak hadden ze immers niet, maar meneer De Vries woog zwijgend split-erwten af, en plotseling verlegen jakkerden ze de donkere winkel uit, weg van ouderdom en pijn en hard werken, weg, weg.

Weer buiten hervonden ze zich. Ze bogen zich voorover en maakten met rode wangen wat sus-sende geluidjes in onze buggy. Je kon horen hoe blij ze waren dat wij tenminste nóg meer dan zij waren overgeleverd aan machten buiten onszelf. Zij konden per slot van rekening hun eigen gat afvegen. Vastberaden duwden ze de sla diep onder in het boodschappennet van de buggy. We werden opnieuw over de bobbelige klinkertjes gerold. Boven ons zagen we blauwe luchten met hier en daar een wolk die op een olifant of een kuiken leek. Duimpje erbij, want onze mening werd toch niet gevraagd.

Slager. Vlees van eigen slacht. Bakker. Ambachtelijk bruin brood.

Als onze moeders klaar waren met hun inkopen, ontmoetten ze elkaar in het gemeentepark op het dorpsplein, tegenover de voormalige pastorie. Op geruite plaids lagen wij tegen hun heupen te